

V deželah, kder prebiva več narodov, imajo javne šole tako biti osnovane, da nihče ni prisiljen drugega jezika učiti se pa da vendar vsak narod dobi potrebnih sredstev, da se izobrazuje v svojem jeziku.

Tako se glasi oni velevažni 19. člen osnovnih postav. On podaja tudi nam Slovencem postavno pravico do enakopravnosti. Njega se imamo držati, na njega sklicavati se v borbi za svoj narodni obstanek, razvitek in napredek. Slovenci imamo od samega svitlega cesarja podpisane pravice v Avstriji. Skrbeti nam je še, da nam tudi djanski povsod obveljajo.

Gospodarske stvari.

Ovčje po postavi zavarovane bolezni.

Med ovčje po postavi zavarovane bolezni, ktere do odločenega roka kupčijo razderó, spadajo kože ali osepnice. Pod to boleznijo razumevamo nalezljivo iz notranjih vzrokov izvirajočo kožno bolezen, ktera se more na vse druge domače živali prenesti. Brž v začetku, ko se bolezen začne izcimljevati, postanejo živinčeta klaverna, od časa do časa se tresejo, veselja do jedi kakor navadno nimajo, iz očes se jim cedijo solze (ovce se jočejo), iz nosa jim teče večkrat redka, svitla tekočina, ki postane pozneje zelenkastosiva. Izdihana sapa kakor tudi kožna izhlapovina ima nek poseben neprijeten duh.

Kmalu potem se pokažejo na trepavnicah, v gobci, na notrajni koži stegen, na prsih, trebuhu in na spodnjem delu repa male, rúdeče maroge, ki se v gumpice zdebeltijo in kakor grah debele postanejo. Napolnjene so te gumpice s tekočino čisto kakor voda. Te prikazni se dajo 3—4 dni, ko se je bolezen začela, opazovati.

Okoli 14. dneva bolezní spremeni se vodena tekočina v gosto, gnojnato in žolto tekočino, ki se po 4—5 dnevih popolnoma posuši. Na mestih, na kterih so se mehurji bili poprej napravili, postanejo rujave garje. Cela bolezen trpi tedaj kakih 18—21 dni. Te osepnice ali kože so tako imenovane dobre ali nebuđe osepnice.

Vse drugače pa je stvar s tako imenovanimi hudimi ali nevarnimi osepnicami. Pri ti bolezni se vse polno mehurjev po životu živinčeta vzdigne, ki se potem jeden v drugega izlije in tako velike in dolgodobne gnoječe se rane delajo. Boleno živinče ima močno mrzlico in malo ali celo nič ne je. To občno motenje življenja pri živinčetu postaja od dne do dne hujše. Rane po koži, iz kterih se cedi gnojevita tekočina s časom vso kožo razjedó, iz ktere se razširja smrad, ki ga ni mogoče prenašati. Žival kmalu potem pogine s prikaznimi, ktere kažejo na občno oslavljenje in spridenje krvi. To bolezen imenujejo črne kože ali hude osepnice. Pravega vračila zoper to bolezen ne poznajo. (Konec prih.)

Konjerejsko društvo štajersko pa planinski pašniki za žrebeta.

II. V Gornje-grajskem okraji nahaja se ob štajersko-krajskeji meji 1300 joh velika planina, 4758' ali 1503 metrov visoko nad morjem. Imenuje se Meninska planina in je last ljubljanskih škofov. Pripada 4 katastralnim srenjam; sv. Martin, Bočna, Gornjigrad in sv. Miklauž. Najviše vspenja se v Savnici proti Vranskemu. Površina ove planine ni vseskozi ravna, vendar pregloboko ni nikjer pretregana in živina brez posebnih težkoč pašo najde. Najlepši kos planine je na Smrekovci, ki je proti zahodnim vetrovom s pogozdenimi vrbi zavarovan. Tukaj bi se najleži dali prirediti blevi in stanišča za pastirje. Blizu je čista studenčna voda, proti severu pa 7—8 joh veliki travniki. To je najlepši kos ove planine.

Na njo pelja več stez in sicer iz Gornjega grada, Bočne, sv. Martina, Vranskega in Motnika na Kranjskem. Steze so precej strme. Na planino vganjajo blizu 2000 goved in ovac. Grajščina Gornjegrajska jo daja v najem za 360 fl. na leto posameznim najemnikom, ki potem male najemščine od posestnikov pobirajo za vgnano živino. Letos je treba najemščino pri grajščini ponoviti.

Planina je vgodna paši za žrebeta. Zato je konjerejsko društvo voljno prirediti takšno pašo, vendar cele planine ne misli jemati v najem, ampak le nekolik del za prvo poskušnjo. Tudi bode društvo vselej pripuščalo vganjati goveda in ovce. V tej reči ne misli napraviti nobene premembe. Planino za pašo žrebetom pa hoče v porazumu s kmetijsko družbo štajersko in c. k. ministerstvom za poljedelstvo, katero je voljno skozi 3 leta po 500 fl. dati v podporo celemu podjetju!

Premiranje konj po konjerejskem društvu štajerskem bode se letos od 3.—17. sept. vršilo v Žavci, Ormoži, Ljutomeru, Cmureku, Fehringu, Doblju, Teufenbachu, Liezenu in Gröbmingu. Premije so zuatne. Natančnejši črtež objavimo prilično.

Dopisi.

iz Cerkovic na Dravskem polji. (Nesreča za nesrečo — potreba brizgalnic, ne potreba nove šole.) Še le 7. jul. je prihrula iz bližnjega Pohorja nesrečna toča, ki je zraven drugih tudi našo faro močno zadela ter mnogim polovico pridelkov vzela in že nastane druga nesreča v nedeljo 17. jul. Ravno smo obhajali po navadnih večernicah še pobožnost sv. Alojzija, ko se zasliši, da gori, in vse hrumi v neredu iz cerkve ter se na žalost mora prepričati, da je res sosedna vas „Pongerce“ v oguji. Zatosili so ga, kakor se pravi, nespametni otroci zakurivši v slamo. Pogorela je hitro ena stran vasi s snopjem in senom, ki je že bilo shranjeno, druga stran pa se je zdela že varna, a naenkrat pridvi od Maribora sem viharna burja, ki zanese ogenj tudi na drugo

stran vasi, ter vpepeli tudi tukaj vse, kar je bilo s slamo pokritega. Tukaj se je pač videlo, koliko bolj pametno bi bilo, ko bi dotični krogi skrbeli in pomagali, da bi si pripravili potrebne brizgalnice — dozdej imeli smo samo eno malo za 11 vasi pa še tista se je pri tem ognju strla, drugzega pa nič — in drugo potrebno orodje, brez kterega se ne da ogenj lahko ustaviti, kakor da priganjajo k zidanju še druge nepotrebne šole, ki se hoče staviti komaj $\frac{1}{2}$ ali $\frac{3}{4}$ ure daleč od farne šole v vasi „Šikole“, česar se je tudi lahko prepričal za po nesreči zadete kmete, kakor se vidi, res očetovsko skrbni novi okrajni glavvar Ptujski, ki je koj drugi dan osebno prišel ogledovat po toči kakor po ognju učinjeno škodo. Ali če se še ni prepričal, se še pa bo, če blagovoli tudi ogledovati resno daljavo onih vasi, ki se imajo pridružiti novejši šoli. Kajti, da bi se vsaj nekterim zakrila nepotrebnost nove šole in se pokazala postavna daljava in se spravilo postavno število otrok vkup, meri se daljava le po zemljevidu in se hitro nameri eno do $\frac{3}{4}$ ure in se dela na to, da bi se morale tej novejši šoli pridružiti dve vasi, kateri pa ne bote imele t. j. nikakor bliže, če ne dalje, kakor v farno šolo pač pa veliko slaběji pot. Iz ene, iz Starošinec“ bodo si morali po zimi otroci sami preivati sneg in si delati tir, kajti odraščeni nimajo v Šikole v zimskem času po kaj hoditi, pač pa hodijo vsaki dan več ali manj v cerkev, kjer je tudi farna šola. Iz druge vasi, t. j. „iz Pongerc“, ki so, kakor rečeno 17. tega pogorele, morali pa bodo hoditi otroci v Šikolsko šolo prek železniške ceste in prek potoka, ki v deževji močno naraste in še odraščeni ljudem pot zapira, ko pa imajo v farno šolo komaj $\frac{1}{3}$ ure hoda po varni, samo, se ve da v deževji tudi blatni cesti. Dotične vasi so sicer nasprotovale in še menda bodo, da bi se odeepile od farne šole. Čeprav bi bilo to čisto nespametno, kar navedeni razlogi svedočijo, a okrajni šolski svet je odgovoril: mi hočemo šolo v Šikolah. V poletnem času se navadno ne najde v 3. razredu sedanje šole za vsako klop eden učenec in v 2. razredu ne dva, na kateri je pa še, zraven rečeno, nekaj tisočakov dolga. Ker pa šola v „Šikolah“ mora biti, a samo zavolj nekterih menda od neke sumljive, Slovencev ne ljubeče, strani za šolo spodbujenih in svojo deco „razcartlajočih“ ondotnih in Stergonjskih očetov, zato morajo pa tudi otroci omenjenih 2 vasi v isto šolo, da ne bi čisto prazna ostala. No, pa le hitro na delo, da se zavolj odlašanja v veliki potrebi ne bo škoda trpela pri omiki otrok, ker je še dolgov premalo.

Iz Ljutomera. (Volkmarjeva svečanost.) Mariborski gimnazijci napravijo v naši čitalnici dne 21. avgusta „besedo“ na čast Lavoslava Volkmarja, starega slovenskega pesnika. Volkmar je rojen Ljutomerčan, deloval je kot kaplan pri sv. Urbani pri Ptuj; njegove pesni so v naši okolici med kmeci razširjene in se še dozdej prepevajo.

Svečanost bila je nastavljena za 14. aug. Toda zavoljo raznih uzrokov je se odložila na nedeljo 21. avgusta. Obhajala se bode v gostilnici gosp. Vaupotiča. Nadejamo se, da se nabere obilo naroda k tej slavnosti! Črtež je dobro sestavljen in obsega sledeče točke: A. Beseda. 1. Dijaška (zbor) od A. Lešana. 2. Pozdrav. 3. a) Mornar (zbor z bariton-solom) od A. Lešana. b) Namen mojih pesni (čveterospjev) od G. Ipavica. 4. Deklamovanje. 5. Molitev (zbor). 6. Slavnostni govor. 7. a) Hercegovska (zbor s čveterospjevom) od A. Hajdriha. b) Sanja (čveterospjev) od K. Mašeka. 8. Deklamovanje. 6. Sirota (zbor z tenor-solom) od A. Hajdriha. 10. Kdo je mar? (1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.) od B. Ipavica.

Od sv. Petra pri Radgoni. (Letina, toča nevihta.) Kakor se kaže, bodemo še tukaj pri nas z letino precej zadovoljni. Sena se je nakosilo precej in lepega, ker je ves čas kositve ugajalo lepo vreme, da je vsak zamogel prav suho pod streho spraviti. Tudi ozimine so ob lepem vremenu cvetele in dozorele, dalje je bil ves čas vesele žetve lep, da ženjic na polji prav nič ni mudil dež, ali kaka druga vremenska nezgoda; kakor se to marsiktero leto pripeti suho so toraj poželi in suho pod streho spravili, da bodo mlatiči leži mlatili. Tudi jarine, kakor kuzuza, krompir, grab, oves, i. t. d. vse lepo kaže, ter obeta obilno pridnemu kmetovalcu povrniti njegov trud. Vinogradi kažejo precej lepega grozdja, iz kterega smemo zaradi ugodnega vremena pričakovati dobre vinske kapljice, ako nam le Vsemogočni naše vinograde pred toča obvaruje. Tudi sadja bodemo nekoliko imeli, največ bo menda sliv in grušek. Neviht in viharjev še ni bilo takih, kakor je od drugih krajih slišati. Samo v petek 22. t. m. popoldne nas je obiskala precejšnja burja. Veter je tako močno pihal, da je cele voze, s snopjem naložene, premetaval, mnogo kuzuze po njivah podrl, slamnatih streh raztrgal, i. t. d. Celi oblaki peska in prahu so se na cesti vzdignoli, da ni bilo par korakov dalje videti. Kmalu potem se vlije dež, ter vsuje toča, ktera je neusmiljeno preko Prekmurskega polja sekala kuzuza, krompir oves; mlado ajdo je tako zmlatila, da jo sedaj drugokrat sejajo, tudi vinograde je na mestih precej zadela. Hvala Bogu! na široko ravno ni segnola, ter še ni tolike škode učinila, kakor se to od drugod pritožuje. Dal Bog, da bi bila to slednja nevihta in toča! Iv. Dub.

Iz Brašlovca. (Kako je koroški „Völkermarkt“ dobro breo dobil.) Od dne 31. marca nam dojde dopis iz Völkermarkt na Koroškem o pristojnosti neke Hedvige Kolšek. Mi jim na dotična zahtevanja in pojasnila odpišemo, se ve da slovenski. Dne 21. maja nam odpišejo, da jim moramo v postavnem in uradnem jeziku dopisovati. Mi jim na to odpišemo, naj blagovoliijo navesti postavo, po kateri je nemško uradovanje zapovedano. Zdaj v zadregi one postave niso mogli

najti, obrnejo se na c. k. okrajno glavarstvo, naj bi nas ono prisililo nemški dopisovati. Ali c. k. okr. glavarstvo v Celji, vselej pravično tako tudi v narodnem oziru, jim odpiše, kakor se tukaj v slovenskem prevodu glasi:

„Broj 13.702. Dopis slavnemu c. k. okrajnemu glavarstvu Völkermarkt v blagovoljno dalejšnje poslovanje oziroma v poizvedbo pristojnosti Hedvige Kolšek s službno uljudno opazko pripodaja, da je slovenski uradni jezik tržke občine Brašlovec slovenski in da se zahtevanju mestnega občinskega urada Völkermarkt, da bi se rešitev tega predmeta v nemškem jeziku pouzročila, zaradi pomanjkanja postavnih vtemeljevanj, ne zamore ustreči. Celje 6. junija 1881. C. k. namest. svetovalec in okrajni glavar Haas.“ Toraj slovenski župani bojzljivi začnite slovenski uradovati! Ne bojte se nemškutarjev in sovražnikov naše narodnosti. V lice jim povemo, da jim je zastoj misliti, če nas niso ob času absolutizma ponemčili, nas sedaj tudi ne bodo. Kajti „Duh slovenski se je vzbudil, — Slovan čuti, kaj da je, — Pred nemškutarsko glavico — Noče več uklanjat se“. Opombica! Völkermarkt je ponemčeni Velikovec. Kedar hočejo tamošnji „purgarji“ od Slovencev kaj denarjev zaslužiti ali kedar jih za nemčurske kandidate lovijo, tedaj znajo vsi in dobro slovenski, sicer pa ne marajo nič za nje. Okolica je vsa slovenska in bi toraj se v Velikovec sploh moralo uradovati slovenski, kamo-li še od slovenskih štajerskih občin zahtevati nemških odpisov! — u —

Od Savinje. (Celjskemu tiskarju Rakuschu) in njegovemu komedijantu se precej huda godi, ker jima ščuvarsko „Cillier-Zeitung“ žaljeni Savinčanje nazaj pošiljajo. Tako je prav. Kdo bo se pa od teh možakarjev dražiti dal in še plačeval. Najbolj se jezi na vrlega našega „Slov. Gosp.“ in ker stvarno niti pičice mu ne more odvrniti, napada osobno velezaslužnega urednika. Vendar temu bodi v tolažbo rečeno: da smatramo to v največjo čast, ako je kateri slovenski duhovnik v „Celjanki“ grajan, a v največjo sramoto, če ona katerega hvali. Ta list piše za freimavrerje in ti jo tudi podpirajo. Patron freimavrerjev dr. Foregger je njej krušni otec. Zato pa ona tudi marljivo duhovnike obira, smeši cerkvene obrede, napada poglavarja sv. Cerkve, trosi laži o nunah in menihih pa nikoli ničesar ne popravi, se norčuje iz pobiranja milih darov okolo altarja, smeši romarje in je nedavno celo slovanske romarje nesramno žalila. Sploh freimaurerskega volka prav dobro poznamo. Tem bolje smo se smejali, ko je v štev. 59. se zavel v velik ovčji kožuh ter začel lepo „krščanski“ naprej moliti in slovenskim kmetom priporočati potrebo slovenskega liberalnega lističa. (Čudno, pri volitvah in zapeljevanji Slovencev vidijo potrebo slovensčine, drugače pa ne). Toda ubogi komedijant je pozabil volku odrezati dolgi rep, kosmata nčesa in ostre kremplje in si tako vse skazil. Uvidevši namreč, da on in

Rakusch ne zamoreta izdavatı „liberalnega lista za kmete“ prosita in upijeta, naj bi njuni glas slišal graški „Volksbildungsverein“ in se ve da pri g. Rakuschu tiskati dal svoj grdi „Dorfbote“ v slovenski obleki! Pisatelj teh vrstic je uže več „Dorfbotov“ prebral in mora reči, da ni kmalu čital toliko nesramnih napadov na Slovence, zlasti pa na sv. vero in čestito duhovščino. In s takšno berso boče g. Rakusch vračati dobroto, da so duhovniki in slovenski župani toliko denarjev za tiskovine pri njem plačali. Ob konci omenim še, da je nesrečni celjski profesor ali suplent, ki je z deklicami grdo ravnal, po krivici v „Cillier-Zeit.“ Slovencev vrinjen, kajti ovi grdun ima nemško ime, je vpisal pri številjenji „Umgangssprache: deutsch“, je bil zvest ud „Deutscher Kasino-Verein“, a nikoli ud čitalnice. Zato ga naj „Celjanka“ lepo poveže in v svojo mauho skrije! Sekač.

Iz Koroškega. Kder ni bilo kakšne uime, toče, ondi vse lepo kaže in ljudje veselo žanjejo. Za deželni zbor volijo veliki posestniki dva nova poslanca, ker sta Stokert in Edelman poslanstvo odložila. Da bi konservativci v tej skupini se enkrat zmezili, o tem ni čuti. Odločnosti in poguma manjka. — Fužine Hüttenberške in vsa posestva pridejo v last velikega denarstvenega zavoda „Länderbank“. Do sedaj so uradniki Hüttenberške zadruge na Slovence nemilo uplivali, posebno ob volitvah. Pritiskali so na uboge kmete, da so ti češ nočes volili nemčurje in liberalce. To utegne sedaj prenehati. Koroški Slovenci dobijo odduška. Iz Doberlevasi so okrajnega sodnika, če se ne motimo, zopet dalje prestavili. — Katoliško društvo v Celovci je sv. očetu Leonu izjavilo svojo nevoljo zastran neredov, ki so se godili pri pogrebu Pija IX.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Sedaj so se nemški liberalci začeli med seboj trgati. Napadajo pa najprvle svojega voditelja dr. Herbst, zakaj se ni šel sam v Prago tepst s Čehi, ampak je na svoji grajščini mirno čepel, da vidi, kakšen da bode celemu šundru konec. Očitajo mu, da je bojzljivec in da ni sposoben za voditelja. Drugi listi zopet branijo Herbst in tako je razpor med ustavoverci. — Čehi in Poljaci se vedno bolj sprijaznujejo. To je dobro znamenje. V Krakovu so nedavno se sešli najodličnejši česki in poljski učenjaki. — Čehi so najbolj hudi, zakaj so na novih desetakah samo nemški in magjarski napisi; Čehi začeli so toraj napisavati: „to plati deset zlatih“ pa tako Magjare razdražili. Zato so sklenoli napisovanje opustiti, ker se hočejo nemški liberalci tega poslužiti in opiraje se na Magjare ministra Dunajevskega prevrči, ker je dovolil, da se pri državnih kasah tudi napisani desetaki smejo sprejemati, dokler so še celi. — Dunajski novi nadškof Gangelbauer je od papeža potrjen